

Konferansen i Bergen 8. og 9. april

«Mestring av sinne, frustrasjon og fortvilelse – Håndtering av utfordrende atferd hos personer med utviklingshemning»

Tekst:
Bente N. Owren

Der skoen trykker

Utfordringer og muligheter i kommunehelsetjenestene

Ole Vorland

Ole Vorland er matematiker, og ansatt som rådgiver i Bergen kommune. I år var han invitert til å åpne SORs vårkonferanse, som hadde temaet Mestring av sinne, frustrasjon og fortvilelse. Håndtering av utfordrende atferd hos personer med utviklingshemning.

Vorland åpnet med å si at dette er et stort tema. Tjenestene til psykisk utviklingshemmede rommer store utfordringer, både faglige, økonomiske og organisatoriske. Utgiftene er formidable, spesielt blant psykisk utviklingshemmede med psykiske lidelser. Kompetanseenhet Sør og Vest med rundt 200 årsverk hver, er en av de største utgiftspostene i det kommunale budsjettet. «Vi måler resultatene på bunnlinjen. Det har vært røde tall de siste 10 årene, og utgiftene vokser – men vi skjønner ikke hvorfor,» sier Vorland. Bare i fjor kostet tjenestene til mennesker med utviklingshemning 900 millioner kr. Vorland understreker at de ansatte gjør et godt faglig arbeid, men utgiftene skaper problemer for kommuneøkonomien.

Årsakene til økningen ligger i at psykisk utviklingshemmede blir eldre, og at mange får en del tilleggslidelser med alderen. Det krever dyre løsninger, spesielt i skjæringspunktet psykisk utviklingshemmede og psykiatri. Vi må jobbe videre, sier Vorland. Finne gode løsninger.

I arbeidet med å finne gode løsninger, nevner Vorland 3 strategier

- organisatoriske løsninger
- alternativ arbeidstid
- kompetanse

Fra 2005 ble tjenestene til mennesker med utviklingshemning i Bergen kommune omorganisert, fra de enkelte bydeler til 13 resultatenheter, 9 botjenester, 2 kompetanseenheter, avlastning og dagtilbud. Fra 1. juni 2010 samles disse til én etat i kommunen.

Alternative arbeidstidsordninger

I Bergen er det de senere årene gjort 9 forsøk med ulike typer langvakter; oljeturnus, medlevertturnus, eller langvakter hver 4. helg. Det er gode faglige begrunnelser for å beholde disse løsningene. Langvaktene innebærer flere hele stillinger, færre folk totalt, og færre ufaglærte. Arbeidet blir mer kontinuerlig og målrettet, og medfører mindre bruk av tvang. Etter 5 år er FAFO engasjert for å evaluere disse forsøkene. De skal blant annet fokusere på om tjenestene er blitt bedre, og om de endrede arbeidstidsordningene har medført helsemessige konsekvenser for personalet.

Kompetanse

Et av de store løftene når det gjelder kompetanseheving, har vært å sørge for at alle ufaglærte bli faglærte. Kostnadene til dette tas av kommunen i fellesskap med fylkesmannen. I tillegg til å tilby personale muligheten til fagutdanning eller etter- og videreutdanninger, har enhetene igangsatt et eget etikkprogram, som gir personalet mulighet til refleksjon rundt vanskelige faglige spørsmål som for eksempel tvang og selvbestemmelse.

Tvang

Antallet registrerte tilfeller av bruk av tvang innenfor tjenester til utviklingshemmede er gått drastisk ned. I 2007 ble det rapportert 6200 tilfeller av bruk av tvang. 5900 av disse var fordelt på 16 brukere. I 2009 var dette tallet redusert til rundt 500. Denne reduksjonen skyldes i hovedsak enhetenes programmer, med

målretta arbeid gjennom individretta tiltak.

Brukerundersøkelse

Det har også vært gjennomført en fullskala brukerundersøkelse. Denne ga et resultat litt over landsgjennomsnittet; 2,9 mot 2,3 for landet som helhet. Dette gjenspeiler styringskortet i kommunen, der en viktig del av fokuset er selvbestemmelse.

Utfordringer fremover

Utfordringene knyttet til denne gruppen er store og mange i tiden fremover. Det krever ressurskontroll, arbeidstidsordninger som ivaretar brukere og ansatte, og nødvendig kompetanse.

Å ha ressurskontroll innebærer ikke

sparing, sier Vorland. Det nytter ikke å spare på småpenger, det vil utarme miljøet. Vi skal jobbe faglig for å spare ressurser. Legge til rette for faglig jobbing gjennom arbeidstidsordninger og kompetanseutvikling.

Vorland avsluttet åpningstalen med å peke på at Samhandlingsreformen stiller store kompetansemessige utfordringer. De kompetansemessige utfordringene er store. Oppgaver skal flyttes. Vi må kunne ta i mot dem på en faglig skikkelig måte, gjøre oss kompetent nok til det. En av kommunens ambisjoner er å styrke samarbeidet med 2. linjetjenesten. Arbeidet må intensiveres. Vi trenger nye metoder og tilnærminger for å utvikle oss faglig og gi best mulige tjenester. ●●●

Solfrid Eilertsen deltok med blant annet denne tegningen på SORs tegne - og malekonkurranse i 2009.

